

*Gode oppvekstvilkår og framtidsutsikter
for barn og unge i Nordreisa*

Kommunedelplan for oppvekst 2024-2033 -kunnskapsbilde, status og utfordringer

Kommunedelplan for oppvekst i Nordreisa kommune 2024-2033

Innhold

Innledning.....	3
Formål	4
Innsatsområder	4
Kunnskapsgrunnlag barnehage og skole	5
Nasjonale føringer	5
Regionale føringer	5
Kommunale føringer	5
Status i Nordreisa	5
Befolkningsutvikling	5
Læringsresultater	6
Spesialundervisning.....	7
Opplæring i samisk, finsk og kvensk	8
Trivsel og skolemiljø	8
Barn som kommer som flyktninger	9
Hva virker?.....	9
Kunnskapsgrunnlag familie	10
Nasjonale føringer	10
Regionale føringer	10
Kommunale føringer	10
Status i Nordreisa	10
Økonomi og sosiale forhold.....	10
Helse	12
Barn og unge med nedsatt funksjonsevne	13
Barnevern	14
Innvandring	14
Tro, holdninger og identitet	15
Hva kan gjøres for å styrke familiene	16
Kunnskapsgrunnlag kultur og fritid	17
Nasjonale føringer	17

Regionale føringer	17
Kommunale føringer	17
Status i Nordreisa	17
Hvordan styrke kulturaktivitet og frivillighet?	19
Eksterne lenker	21
Referanser	22

Innledning

Dette kunnskapsgrunnlaget er sammen med det allerede vedtatte planprogrammet grunnlaget for ny kommunedelplan for oppvekst for Nordreisa.

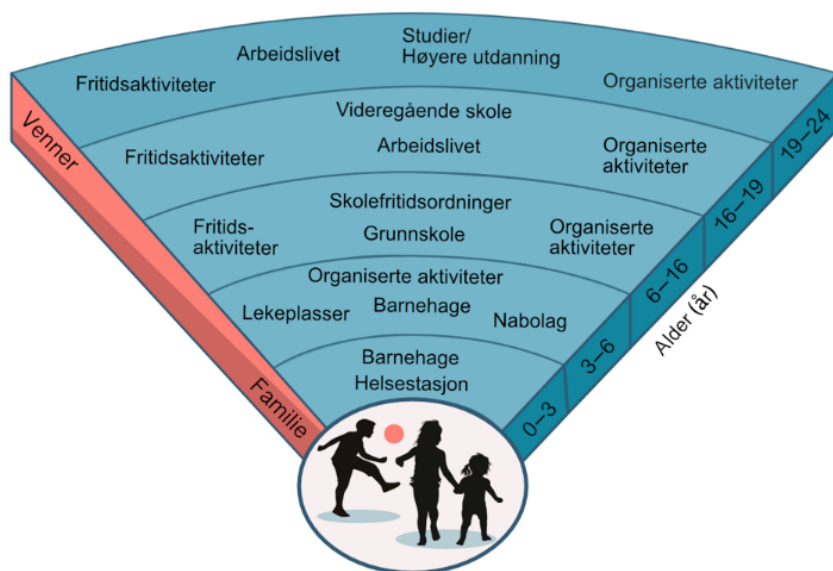
Kommunedelplan for oppvekst skal vise de langsiktige utfordringer, mål og strategier for oppvekstsektoren i hele Nordreisa-samfunnet og for kommunen som organisasjon. Denne kommunedelplanen vil være grunnlaget for handlingsplaner, årsbudsjett og virksomhetsplaner innen oppvekst og kultur.

Kommunedelplan for oppvekst konsentrerer seg om sektor for utdanning og oppvekst sitt ansvarsområde, men omtaler også sammenhenger med andre sektorer, samarbeidspartnere og private- og frivillige aktører. Et forpliktende tverrfaglig samarbeid mellom alle berørte parter til «barns beste», er en viktig suksessfaktor for å oppnå målene i planen.

Sektor for oppvekst og kultur yter oppgaver innenfor følgende områder:

- Barnehagetjenester
- Grunnskoleopplæring for barn
- Opplæring for voksne, flyktningetjeneste
- Skolefritidsordning
- Familiesenteret med barnevernstjenester, skolehelsetjenesten og helsestasjon, koordinerende enhet for barn og unge, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
- Kultur, kulturskole, kino, scene, bibliotek og arrangementer

En god oppvekst, og like muligheter til utdanning, delaktighet og deltagelse i samfunnet, er avhengig av at man ser helheten og sammenhengen i tjenesteområder rettet mot barn og unge. Med dette vil vi oppnå at alle barn og unge skal ha samme utgangspunkt for å lykkes i barne- og voksenlivet. Trivsel, mestring og ferdigheter – godt liv – tilhørighet.

Erfaringer og opplevelser fra barndommen påvirker hver enkelt innbyggers muligheter, utdanningsforløp, livskvalitet og deltagelse i samfunnet. Planen skal være et helhetlig, strategisk verktøy for å sikre barn og unge en trygg og god oppvekst i kommunen.

Figur 1 viser hvordan familie, nærmiljø og andre relasjoner er med på å forme barn og unges oppvekstvilkår. (FHI, 2020)

Formål

Dette kunnskapsgrunnlaget skal gi et felles grunnlag for å utarbeide en kommunedelplan for oppvekst. Det er bygd opp etter de tre innsatsområdene som er bestemt i planprogrammet, jfr. under. Det beskriver kort nasjonale, regionale og lokale føringer innen hvert innsatsområde. Dette er typisk lovverk, Stortingsmeldinger, internasjonale regler vi har sluttet opp om, NOU-er, fylkestingsmeldinger og ulike fylkesplaner på regionalt nivå, og kommunale planer og mer prinsipielle vedtak på kommunalt nivå.

Det gir en oversikt over status for ulike forhold i Nordreisa som påvirker barn og unge sin oppvekst ved hjelp av mange ulike kilder, disse er oppgitt i referanselista på slutten av dokumentet.

Det skal også beskrive kort hva som faglig sett er viktig for å lykkes med ulike parametere. Både data og fag er det stor bredde i, og prosessen må ta høyde for nye/andre data og andre faglige vinklinger og synspunkt enn det som framkommer i dette utgangsdokumentet.

Innsatsområder

Målet som er satt i planprogrammet er at kommunedelplanen for oppvekst skal bidra til at alle barn og unge i Nordreisa får en god og trygg oppvekst. Det kreves tverrfaglig og helhetlig tenkning og innsats for å lykkes med oppdraget. Planprogrammet har angitt tre hovedområder for å nå målsettingen: Familie, barnehage og skole, kultur og fritid

Barnehage og skole som hovedområde. Hovedmålsettingen er at Nordreisa kommune har inkluderende barnehager og skoler med god opplæring

Familien som hovedområde. Hovedmålsettingen er at Nordreisa kommune har helsefremmende oppvekstsvilkår og trygge rammer for familier

Kultur og fritid som hovedområde. Hovedmålsettingen er at Nordreisa kommune gir barn og unge trygge og mangfoldige aktiviteter på fritiden i deres oppvekstmiljø

Kunnskapsgrunnlag barnehage og skole

Nasjonale føringer

- Barnehageloven med forskrifter
- Rammeplan for barnehager
- Opplæringsloven med forskrifter
- Læreplaner -kunnskapsløftet 2020
- Lov om integrering
- Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (st.meld. 6 (2019-2020))
- FNs konvensjon for barnerettigheter
- FNs Bærekraftsmål
- Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, artikkel 8
- Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, artikkel 26 og 27

Regionale føringer

- Fylkestingsmelding – Samisk i den videregående opplæringen i Troms
- Fylkestingsmelding om fag- og yrkesopplæringen «Samspill for økt gjennomføring»
- Strategiplan for videregående opplæring

Kommunale føringer

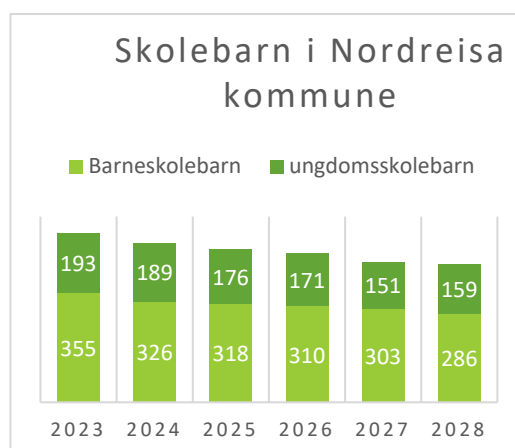
- Kommuneplan, samfunnsdel (planprogram er på høring)
- Skolepolitisk plan for Nordreisa kommune
- Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv

Status i Nordreisa

Befolkningsutvikling

Skoletilbudet i Nordreisa kommune består av tre offentlige og to private skoler. Ca. 28 % av elevene går på de to private skolene. Moan skole renoveres og bygges ut til og Storslett skole blir ungdomsskole. Det er forventet innflytting i januar 2025.

Det er to private og tre kommunale barnehager. Ca. halvparten av ungene er i private barnehager. Det er et visst press på barnehagekapasiteten etter at barnehagene ble gratis og vi har fått flere barn på flyktningmottaket og blant bosatte flyktninger.

Tabell 1 Elever ved skolene i Nordreisa

Skole	Antall elever i Nordreisa				
	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Elever i kommunal skole i Nordreisa	474	443	411	408	396
Moan skole	142	122	110	118	117
Oksfjord oppvekstsenter Avd skole	14	13	11	---	---
Reisa montessoriskole(privat)	57	57	60	61	63
Rotsundelv skole	30	27	30	30	29
Storslett skole	288	281	260	260	250
Straumfjordnes skole(privat)	82	83	81	82	88
TOTALT ANTALL ELEVER	613	583	552	551	547
Andel elever i kommunal skole (%)	77,30 %	75,90 %	74,40 %	74,04%	72,4%
Andel elever i private skoler	22,70 %	24,10 %	25,60 %	25,96%	27,6%

Kilde: GSI 01.10.22

I forbindelse med et økt antall bosatte flyktninger og etablering av flyktningmottak er det etablert innføringstilbud ved Storslett og Moan skole i for skoleåret 2022/23.

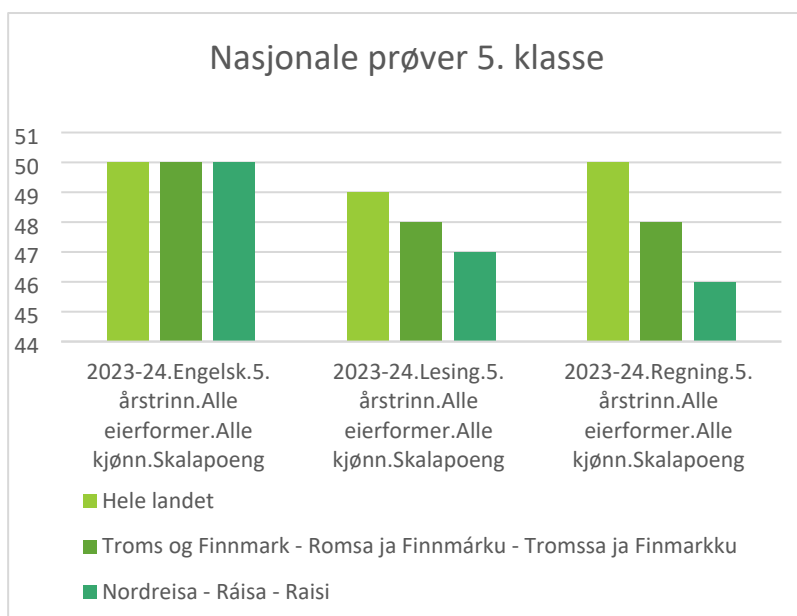
2023-24: Av disse er 14 asylsøkere.

SSB sine framskrivinger, lav nasjonal vekst, viser at barnetallet i Nordreisa vil fortsette å synke i årene framover(SSB). Nordreisa har i løpet av 2022 bosatt 74 flyktninger og det er vedtatt å bosette inntil 60 flyktninger i 2023. 20-25 % av de som er bosatt er barn i barnehage - og skolealder.

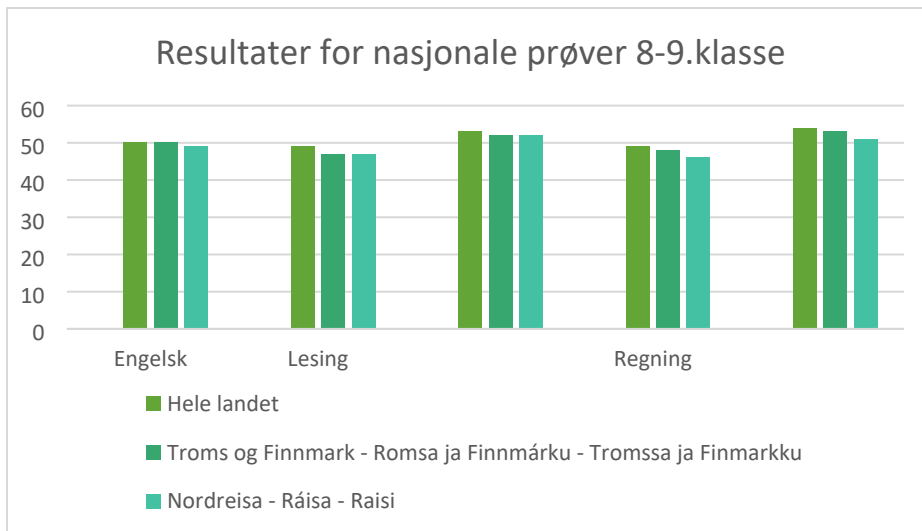
Det tilbys åpen barnehage for barn i alderen 0-1 år sammen med foreldre.

Læringsresultater

- Nordreisa kommune har over tid hatt lavere gjennomsnittlig resultat på nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk sammenlignet med nasjonalt gjennomsnitt. Resultat på nasjonale prøver 5. trinn, skoleåret 2023/24, er nær målsettingen om å ligge på et nasjonalt gjennomsnitt, vi er på høyde i engelsk og ikke langt bak i lesing eller regning.
- Gjennomføring: Alle avgangselever i Nordreisaskolen startet i videregående opplæring i 2021
- Andelen elever som har bekymringsfullt skolefravær har økt etter 2020
- Det er ønskelig å tilby alle som ønsker det opplæring i kvensk, finsk eller samisk

Figur 2 Resultat nasjonale prøver 5.klasse

Figur 3 Resultat nasjonale prøver 8 og 9. klasse

Regneferdighet (B) – 5. trinn, mestringsnivå 1 (laveste), andel (prosent), standardisert

▼ Andre utvalg av...

Geografi Skoleår Klassetrinn Mestringsnivå Måltall

Skoleår	2014/15-2016/17	2015/16-2017/18	2016/17-2018/19	2017/18-2019/20	2018/19-2020/21	2019/20-2021/22
Geografi						
Hele landet	24	23	23	23	24	24
Troms og Finnmark	28	28	28	27	27	27
Nordreisa Ráisa Raisi	42	48	47	48	44	43

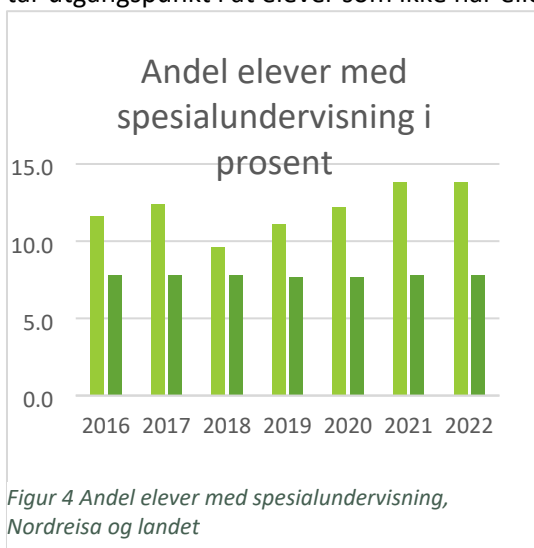
Tegnforklaring

- .. Manglende data
- . Lar seg ikke beregne
- : Anonymisert eller skjult av andre årsaker, se fanen DEFINISJONER

Tabell 2 Regneferdigheter 5. trinn

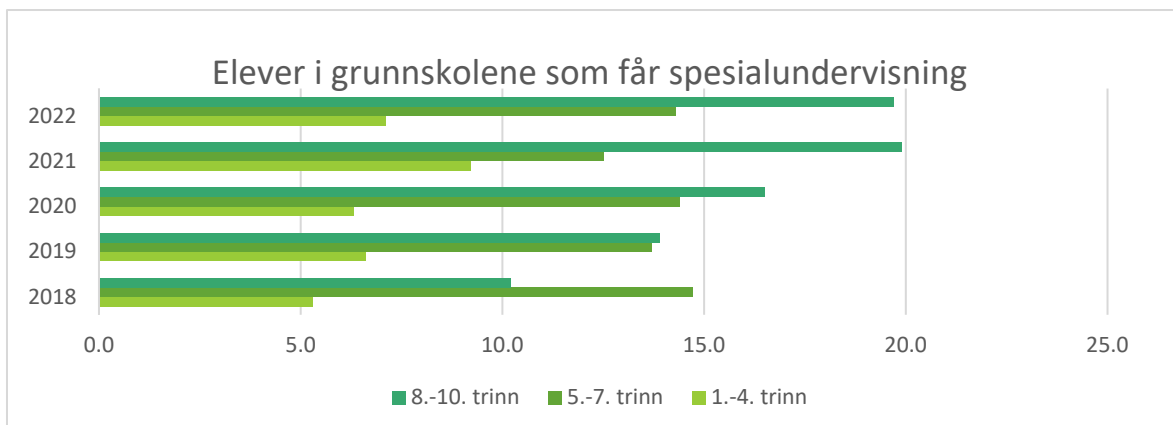
Spesialundervisning

Under er grafer som viser at Nordreisa over tid gir mange elever spesialundervisning, og at andelen øker til eldre de er. Dette er tall fra både private og offentlige skoler. Retten til spesialundervisning tar utgangspunkt i at elever som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære

opplæringen, har rett til spesialundervisning. (Utdanningsdirektoratet, 2021)

Figur 4 Andel elever med spesialundervisning, Nordreisa og landet

Figur 5 Andel av elevene på ulike trinn som får spesialundervisning

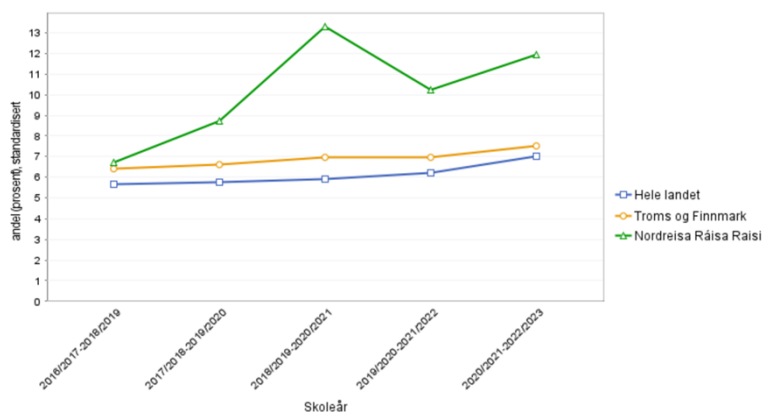
Opplæring i samisk, finsk og kvensk

	2021/22	2022/23	2023/24
Nord-samisk som førstespråk	10	7	7
Nord-samisk som andrespråk	46	34	43
Kvensk som andrespråk	4	6	9
Finsk som andrespråk	10	10	11

Tabell 3 Opplæring i samisk, finsk og kvensk

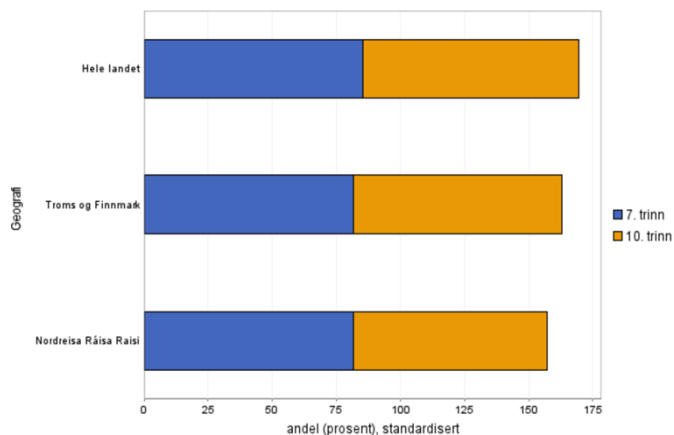
Trivsel og skolemiljø

Mobbing, 7. og 10. klasse (treårige tall) – andel (prosent), standardisert, 7. trinn

Figur 6 Andel ungdommer i Nordreisa som opplever mobbing

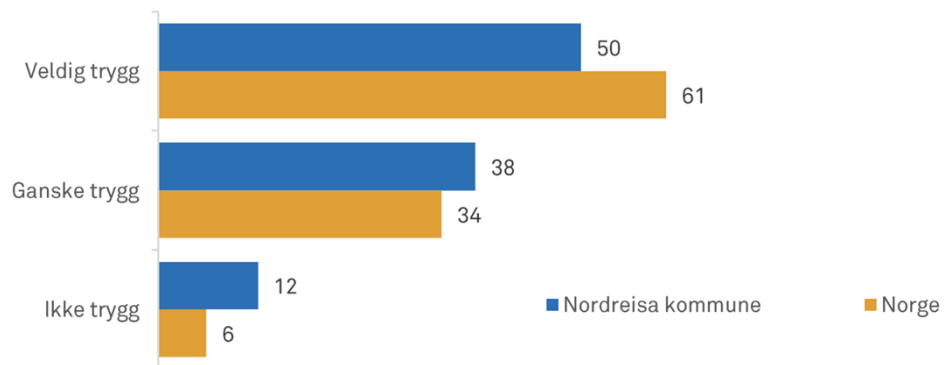
Figur 6 Andel ungdommer i Nordreisa som opplever mobbing viser en tydelig tendens til at flere ungdommer opplever å bli mobbet i Nordreisa enn i Troms/landet. (Folkehelseinstituttet, 2023). Dette blir noe bekreftet av tall over trivsel i skolen, jfr under. På ungdomsskolen har vi 46% av elevene som svarte i Ungdata at det var litt eller svært fornøyd med skolen de går på, på landsplan er det betydelig flere, 62%. Guttene er mest fornøyd.

Figur 7 Trivsel på skolen (treårige tall) – andel (prosent), standardisert, 2020/21-2022/23 (Folkehelseinstituttet, 2023)

Ungdataundersøkelsen har spurt også om hvor trygge ungene (5-7.klasse) er til og fra skolen. Ungene i Nordreisa er mindre trygge enn gjennomsnittet. (Ungdatasenteret, 2021)

Hvor trygg føler du deg på vei til og fra skolen? Prosent i Nordreisa kommune og nasjonalt

Barn som kommer som flyktninger

Barn som kommer som bosatte flyktninger har rett til grunnskoleopplæring. Vi vil sette av to plasser i barnehage til barn fra mottaket, mens de bosatte flyktningene har reservert seks plasser. Pr 1.10.23 er det 57 elever som får særskilt morsmålsopplæring.

Hva virker?

Her er åtte punkter Thomas Nordahl trekker fram om en elev skal ha et godt læringsmiljø rundt seg (forskning.no, 2015):

1. Viktigst å ha venner
2. Lærerne bør være voksne
3. Skolen bør ha god struktur
4. Foreldre bør snakke positivt om skolen
5. Fedre bør engasjere seg i skolen
6. Eleven må jobbe på skolen
7. Øk læringstrykket
8. Ikke bestemte pedagogiske metoder

Kunnskapsgrunnlag familie

Nasjonale føringer

- Med barnet hele vegen — Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit (NOU 2023:24, høringsdokument)
- Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter (St.meld 24(2015-2016))
- Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig — Den statlege frivilligheitspolitikken

Regionale føringer

Kommunale føringer

Status i Nordreisa

Økonomi og sosiale forhold

Familiene i Nordreisa som har barn har noe høyere medianinntekt enn landsgjennomsnittet. (SSB, 2023)

Folkehelseprofilen for Nordreisa (Folkehelseprofil, 2023) viser også at andelen barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er lavere enn i landet som helhet, imidlertid er det en større andel som mottar sosialhjelp. Dette kan være et uttrykk for at det er relativt større sosiale forskjeller mellom familiene i Nordreisa enn gjennomsnittet for landet. Men vi skal være oppmerksomme på at måten vi gir midler til livsopphold til nyankomne flyktninger gjør at dette framstår som sosialhjelp. Andre kommuner løser dette på andre måter, så dette kan gi feil inntrykk.

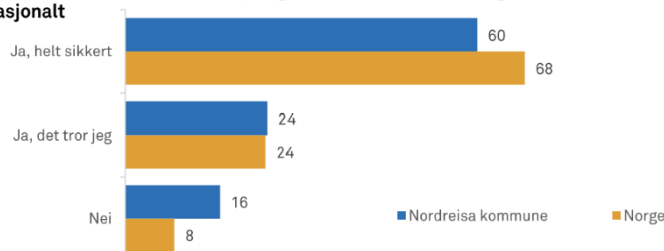
Det er noe flere enslige forsørgere. Det er færre barn og unge med regelbrudd, færre som har vært beruset og færre som står utenfor i aldersgruppa 15- 24 år.

Det er færre blant våre 17-åringer som trener, samtidig viser Ungdata at mange tenåringer trener veldig ofte(Ungdatasenteret, 2021). Dette kan tyde på at trening er litt enten/eller i ungdomsgruppa.

Oppvekstbarometeret viser også at vi har noen flere er ensomme og litt færre som er tilfreds med livet og helsa enn landsgjennomsnittet. Det er flere 17 åringer med overvekt og fedme.(FHI, 2020).

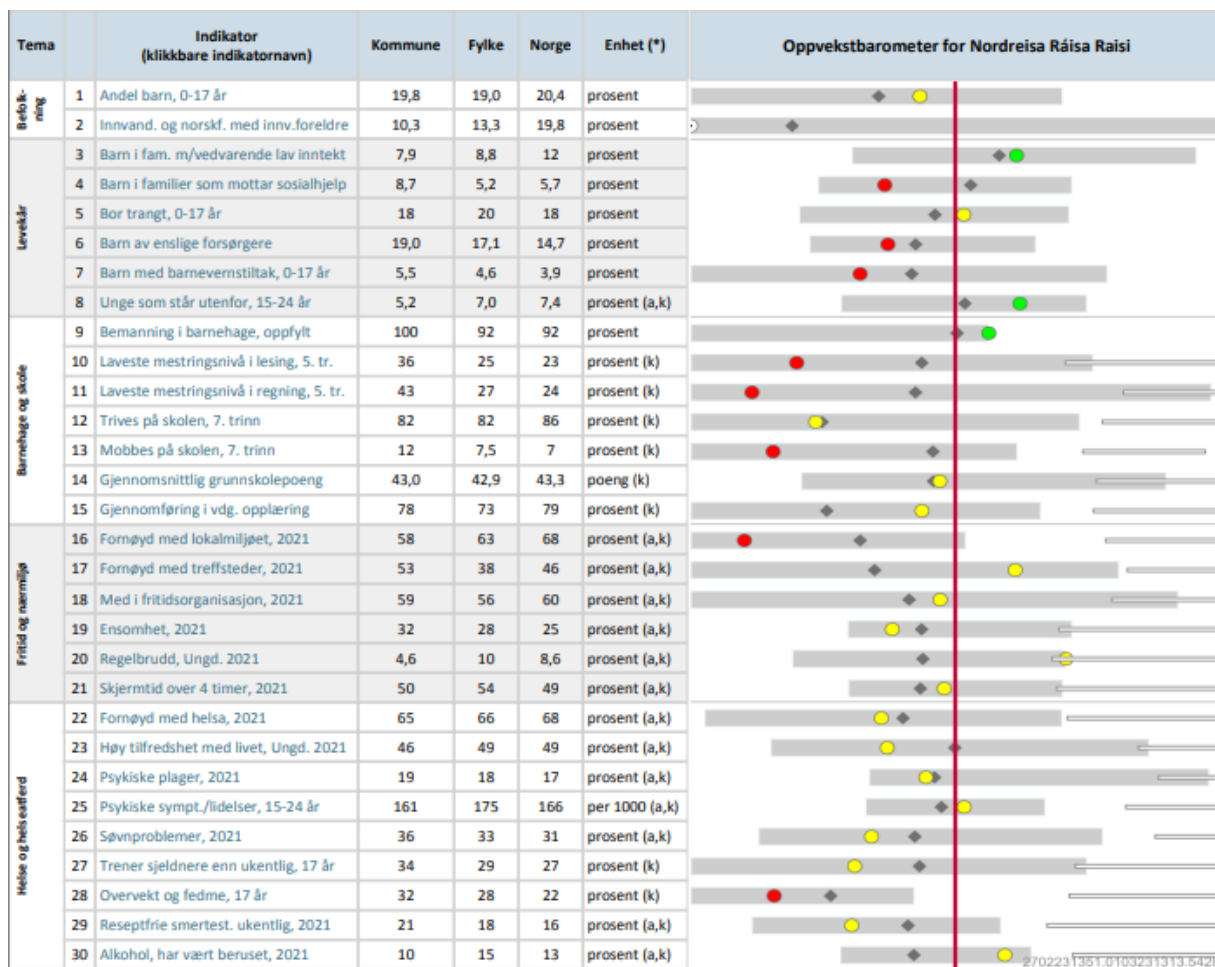
Ungdataundersøkelsen fra 2021 (Ungdatasenteret, 2021)viser at blant våre barn i 5-7. klasse er det 16% som mener de ikke har en venn de kan stole helt på. Dette er dobbelt så mange som nasjonalt.

Har du minst én venn som du kan stole helt på og snakke med om alt mulig? Prosent i Nordreisa kommune og nasjonalt

Ungdomsskoleelevene svarer omtrent likt, her er det 56% som har en fortrolig venn, på landsplan er det 65%. Det er noe flere gutter enn jenter som opplever at de har en fortrolig venn.

Figur 8 Andel i 5-7.klasse som har en fortrolig venn

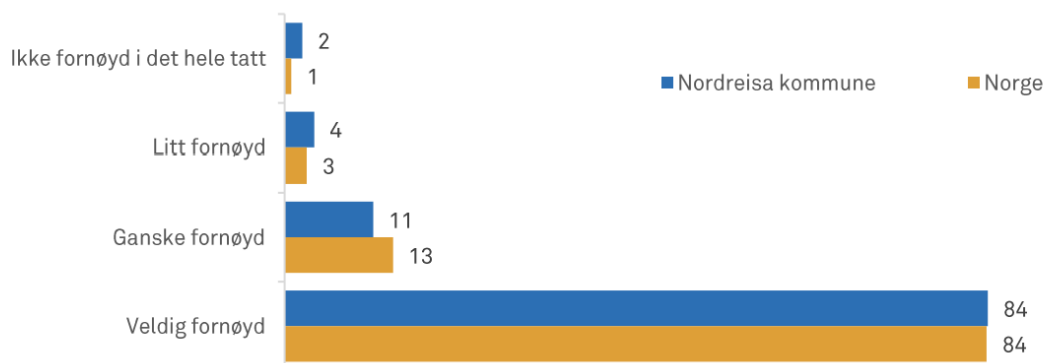
Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler. Les mer om mulige årsaker til at tall fra Ungdataundersøkelsen mangler og om endringer i tall for 2021 [her](#).

Figur 9 Oppvekstprofil Nordreisa 2023(FHI, 2020)

De aller fleste barn er fornøyde med foreldrene sine, 6 % er bare litt eller ikke i det hele tatt fornøyd. Det er litt mer enn nasjonalt, mens andelen veldig fornøyd er lik.(Ungdatasenteret, 2021). På ungdomstrinnet er flere misfornøyde, og det er en del flere i Nordreisa enn nasjonalt (15% i Nordreisa, 10% nasjonalt)

Hvor fornøyd er du med foreldrene dine? Prosent i Nordreisa kommune og nasjonalt

Ungdataundersøkelsen viser også at 40% av guttene og 25% av jentene i femte til sjuende klasse har svart at de ikke er på besøk hos venner ukentlig. Dette er om lag samme tall som for ungdomsskoleelevene.

Antall anmeldte lovbrudd tyder på at det er utfordringer med rusmiddelbruk og vold i Nordreisa, jfr. tabell 4. (Disse tallene gjelder hele befolkningen). Vi ser at vi ligger over kommuner med sammenlignbart folketall, og også over landsgjennomsnittet. Troms fylke ligger imidlertid på samme nivå som Nordreisa for vold, men under på rusmiddel. Det er en liten prosentandel av barna som oppgir vold i heimen.

Nordreisa	– Vold og mishandling	7,4
	– Rusmiddellovbrudd	9,7
Hele landet	– Vold og mishandling	6,9
	– Rusmiddellovbrudd	5,5
Kommuner med 2000-4999 innbyggere	– Vold og mishandling	4,7
	– Rusmiddellovbrudd	3,5
Kommuner med 5000-9999 innbyggere	– Vold og mishandling	5,5
	– Rusmiddellovbrudd	4,1
Troms og Finnmark	– Vold og mishandling	7,9
	– Rusmiddellovbrudd	6,5

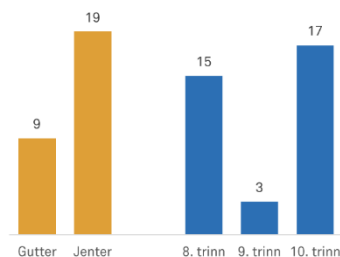
Tabell 4 Lovbrudd anmeldt per 1 000 innbyggere (årlig gjennomsnitt), sammenliknet med landet, fylket og kommuner vi er jevnstore med(SSB, 2023)

Helse

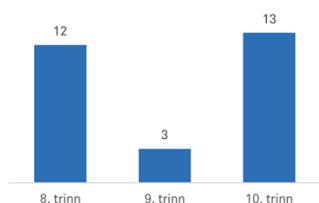
Ungdataundersøkelsen viser ikke en stor endring mellom 2017 og 2021 i ungdomsskoleelevene sin opplevelse av sin psykiske helse, men hele 31% av jentene opplever at de er mye plaget, tilsvarende tall for guttene er 9%. Det er også jentene som opplever mest press, jfr. figuren under, vi ser også at det er stor variasjon mellom trinn. Det understreker nok betydningen av et godt miljø i klassen.

De samme klassene har også interessante svar på alkohol.

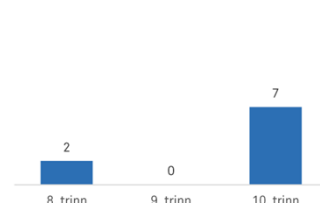
Prosentandel som i løpet av siste uke i stor eller svært stor grad har opplevd så mye press at de har hatt problemer med å takle det. Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Prosentandel som har vært beruset i løpet av det siste året. Blant elever på ulike klasstrinn

Prosentandel som får lov av foreldre/foresatte å drikke alkohol. Blant elever på ulike klasstrinn

SAMINOR – Helse- og levekårsundersøkelsen i områder med samisk og norsk bosetting har gjort flere undersøkelser som viser utfordringer knyttet til samers helse. Studien viser at samiske kvinner er mer utsatt for partnervold enn ikke-samiske kvinner. Partnervold ser ut til å være dobbelt så vanlig blant kvinner som har vært utsatt for vold i barndommen (én av fem) enn blant kvinner som ikke har opplevd det (én av ti). Det samme mønsteret ble funnet blant menn.

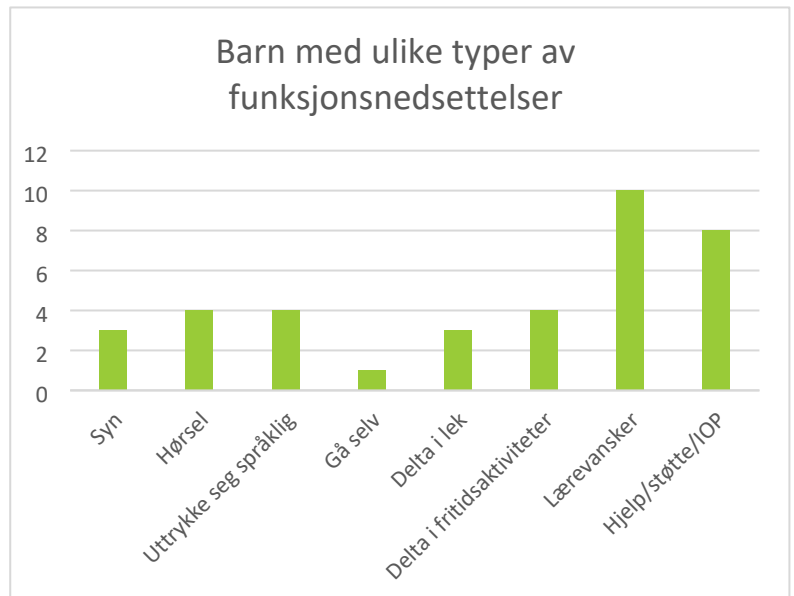
Konsekvensene av partnervold kan være store. Studien viser en klar sammenheng mellom partnervold og dårligere psykisk helse, uansett etnisitet og kjønn. (Aarskog, 2021)

Barn og unge med nedsatt funksjonsevne

Norge har tilsluttet seg FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Konvensjonen skal ivareta menneskerettighetene til personer med funksjonsnedsettelse. Dette inkluderer personer med en fysisk funksjonsnedsettelse, og også de med psykisk eller kognitiv funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom. Konvensjonen ønsker at vi går fra en medisinsk til en relasjonell forståelse av funksjonsnedsettelse. Altså en forståelse av at funksjonshemming oppstår i møte med samfunnets strukturer og holdninger – og det skaper barrierene, og det er disse som må jobbes med for å oppnå likestilling og inkludering. (Bufdir, 2021).

Vi har ikke konkrete tall for hvor mange det gjelder, under er en tabell Bufdir har laget for nasjonale estimat. (Bufdir, 2015). Vi ser at her er et lavere tall for lærevansker enn det som våre tall for spesialundervisning tyder på.

Utfordringen i kommunal planlegging er å sikre at vi gjør det som er mulig for å gi disse barna like rettigheter, både i oppveksten og som voksne.

Konvensjonens generelle prinsipper

CRPD artikkel 3 slår fast åtte prinsipper som konvensjonen bygger på og gir uttrykk for. De ulike rettighetene og pliktene i konvensjonen skal tolkes i lys av disse prinsippene.

Prinsippene er:

1. Selvbestemmelse
2. Ikke-diskriminering
3. Deltakelse og inkludering
4. Respekt for forskjeller
5. Like muligheter
6. Tilgjengelighet
7. Likestilling mellom menn og kvinner
8. Respekt for utviklingsmulighetene og identiteten til barn

Familier som har barn med alvorlige funksjonsnedsettelse, opplever ofte utfordringer i møte med kommunene og i koordinering mellom kommunale tjenester og spesialisthelsetjenester. (Forskningsrådet, 2021).

Familier har nå krav på barnekoordinator dersom de har barn under 18 år med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og barnet vil ha behov for langvarige og sammensatte eller

koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester. Dette er det satt av 80 000 kr til i budsjettet for 2024, men tjenesten er ikke startet opp ennå.

Barnevern

Barnevernsreformen fra 2022 og den nye barnevernloven som trådte i kraft i 2023 har krav om mer forebygging og bedre tverrfaglig og tidlig innsats for utsatte barn og unge i kommunen.

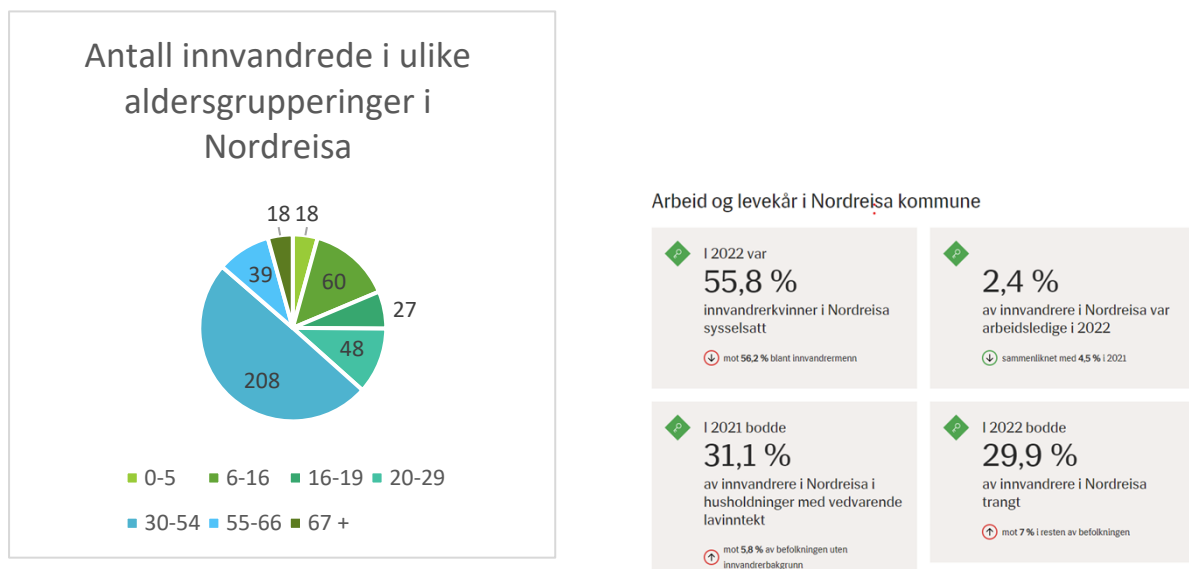
Barneverntjenesten har fått større krav til utførelse av barnevernfaglige oppgaver og dermed vil kapasiteten i tjenesten påvirkes. Det vil også bli større kompetansekrav for ansatte i barneverntjenesten.

Ungdata viser at Nordreisa skiller seg fra middelkommunene innen barnevern:

- flere barn med barnevernstiltak i forhold til innbyggere i aldersgruppen 0-17 år i Nordreisa enn gjennomsnitt i Norge i 2020.
- andelen barn som får hjelpetiltak i hjemmet av alle barn med tiltak i aldersgruppen 0-17 år i 2020 er lavere i Nordreisa sammenlignet med nabokommunene og landsgjennomsnittet.
- det er flere barn som bor utenfor hjemmet i løpet av året i forhold til antall innbyggere i aldersgruppen 0-17 år i Nordreisa enn i nabokommunene og snitt for Norge.

Innvandring

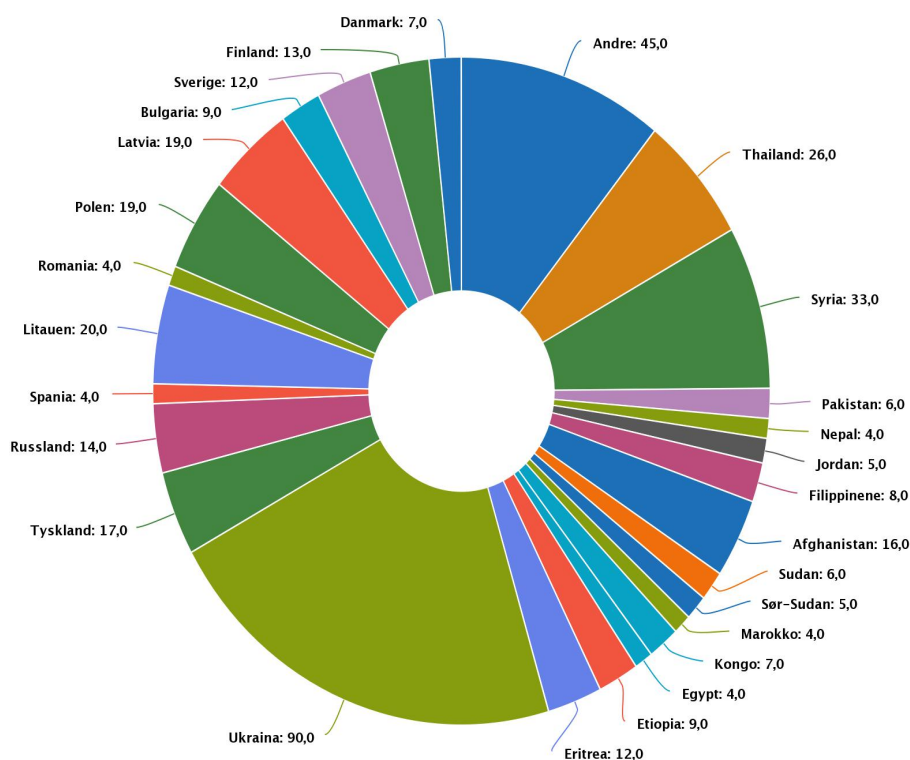
Figuren under viser at vi har innvandrere fra minst 27 land. Det er 105 barn og unge under 20 år i Nordreisa med innvandrerbakgrunn. Antall innvandrere i Nordreisa er økende, spesielt etter at krigen i Ukraina startet.

Figur 10 Arbeid og levekår for innvandrere i Nordreisa

Befolkning etter opprinnelsesland

Figuren viser personer fordelt etter landbakgrunn i 2023 i Nordreisa.

Figur 11 Hvor kommer innvandrerne fra? Kilde: SSB, 01.01.2023

Tro, holdninger og identitet

Nordreisa og Nord-Troms karakteriseres tradisjonelt som tre stammers møte med bakgrunn i at befolkninga har identitet knyttet til både kvensk, samisk og norsk. De fleste som er fra slekter i Nord-Troms gjennom flere generasjoner oppfatter seg sjøl med en blandet identitet, selv om det er få som er flerspråklige med samisk og/eller finsk/kvensk i dag. Denne identiteten er mer positiv enn tidligere, hjulpet av holdningene i samfunnet, institusjonsbygging, språkopplæring mm.

Forsoningskommisjons arbeid har dokumentert og synliggjort skader og tap pga. tidligere tiders fornorskningsspolitikk. Saminor viser forskjeller i helsetilstand, det er også forskjeller i inntekter og levkår mellom de tradisjonelt samiske kommunene og andre kommuner.

«Samisk barneoppdragelse» er drøftet blant annet i BUFDIR sin artikkel «Samer og barneoppdragelse» (BUFdir, 2023). Det poengteres at slekt er viktig, ikke bare kjernefamilien og at det er stor grad av frihet og ungene får prøve seg.

Nordreisa er preget av at religion er viktig for en stor del av befolkninga. Læstadianismen har lang historie på Nordkalotten, også i Nord-Troms og Nordreisa. Dette reflekteres i oppslutningen om privat barnehage på Kirkebakken og skolen på Straumfjordnes. Ungdataundersøkelsen viser at ca. 16% av ungene i 5.-7. klasse deltar på religiøse aktiviteter minst en dag i uka.

Friluftsliv hele året har sterke tradisjoner tilbake til tidligere tiders tjærebrenning, snarefangst, fiske i elv og på havet mm. Nordreisa har vel 900 snøscootere, de fleste er privateide.

(<https://www.ssb.no/statbank/table/13370/tableViewLayout1/>). Det er også et hundretalls

eluebåter. Dette viser en livsstil som er viktig for mange familier, og vi veit at en ofte samles på tvers av generasjoner. Også innflyttere kommer gjerne fordi det er omfattende og lett tilgjengelige muligheter for friluftsliv.

Hva kan gjøres for å styrke familiene

Kommunen har virkemidler som kan bidra til at flest mulig barn og unge opplever trivsel og tilhørighet (FHI, 2020):

1. Styrke nærmiljøet
2. Støtte frivillige organisasjoner
3. Bidra til rimelige fritidstilbud
4. Skape møteplasser, både for barn og unge og på tvers av generasjoner.
5. Kommunen kan også tilby spesifikke tiltak for familier som har det vanskelig, for eksempel foreldreveiledningsprogrammer

Kunnskapsgrunnlag kultur og fritid

Nasjonale føringer

- Kulturskole (rammeplan)
- Kulturens kraft — Kulturpolitikk for framtida Meld. St. 8 (2018–2019)
- Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023 - Rom for demokrati og dannelses
- Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport
- Opplive, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge. Meld.St 18 (2020-21)

Regionale føringer

Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028 (samleside)

<https://fylkesbibliotek.tffk.no/bibliotek/planer-og-strategier/regional-bibliotekplan-for-troms/>

Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027

Kommunale føringer

Plan for friluftsliv

Status i Nordreisa

Nordreisa bruker liten del av kommunebudsjettet til kultur, under er dette sammenliknet med kostragruppe 3, som vi tilhører.

Den viser at vi ligger til dels langt under kostragruppa vår, bortsett fra utlån på biblioteket. Også andre data bekrefter relativt lav organisert kultur- og fritidsaktivitet.

- Høyere andel elever på ungdomstrinnet som oppgir at de ikke er med på fritidsaktiviteter sammenliknet med nasjonalt gjennomsnitt
- Høy andel ungdommer som ikke er med på ungdomsklubb, lag eller foreninger

		2018	2019	2020	2021	2022
Netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)	Nordreisa	2,9	2,7	2,9	2,6	2,9
	Kostragr.3	4,2	4,5	3,6	3,9	4,1
Netto driftsutgifter til idrett i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)	Nordreisa	0,9	0,6	0,7	0,7	0,7
	Kostragr.3	1,3	1,4	1	1,1	1,4
Netto driftsutgifter til barn og unge i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)	Nordreisa	0,5	0,6	0,5	0,4	0,6
	Kostragr.3	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Besøk i folkebibliotek per innbygger (antall)	Nordreisa	3,7	3,5	1,9	2,7	2,9
	Kostragr.3	4,6	4,0	2,6	2,9	3,3
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	Nordreisa	10,4	9,4	11,5	11,4	10,1
	Kostragr.3	23,2	22,4	16,6	18,5	22,3

Tabell 5 Utvalgte tall for kultur og idrett sin andel av kommunebudsjettet

Vi bruker også lite penger på idrett, jfr **Error! Reference source not found.**

Rapporten «Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter og kulturliv (Jacobsen, Lie Andersen, Dyrnes Nordø, & Sletten, 2021) bruker tall fra blant annet Ungdataundersøkelsene. Et hovedfunn i rapporten er at vi ser tydelige sosiale forskjeller i deltakelse generelt sett. Ungdom fra hjem med høyest sosioøkonomisk status har nesten dobbelt så høy sjanse for å delta i organiserte fritidsaktiviteter sammenlignet med dem som kommer fra hjem med lavest sosioøkonomisk status. Når vi skiller mellom ulike typer organiserte aktiviteter, ser vi at foreldrenes sosioøkonomiske bakgrunn slår ut for ungdoms deltakelse i idrett, kultur og andre typer organisasjoner. Vi finner også forskjeller i deltakelse basert på foreldres landbakgrunn. Det er videre større forskjeller mellom jenter og gutter blant ungdom med innvandrerbakgrunn enn blant dem uten, og samtidig at flere unge med innvandrerbakgrunn som deltar kommer fra familier med lav sosioøkonomisk status. Når det gjelder geografiske forskjeller i ungdoms deltakelse, ser de ikke de store forskjellene i rapporten.

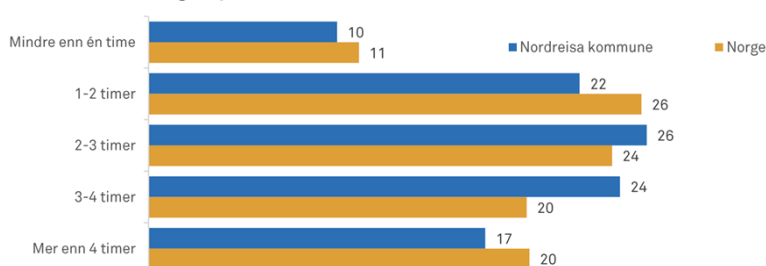
Et annet interessant funn er at barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter i større grad også bruker tid på utendørs frilek og vennebesøk enn barn som ikke deltar i organiserte aktiviteter.

Som vist i en tidligere studie (Hjorthol og Nordbakke 2015), blir de fleste barn (6-12 år) kjørt til organiserte fritidsaktiviteter. Nærmere 70 prosent blir kjørt i bil til idretts- og sportsaktiviteter. Dette er en høyere andel enn barn som blir kjørt i bil til skolen (24 prosent). Når flere deltar i organiserte fritidsaktiviteter, vil også antallet barn som blir kjørt i bil i hverdagen øke (selv om andelen som blir kjørt i bil i løpet av perioden 2005 – 2013/14 ikke har økt). (TOI).

Oppvekstprofilen viser at barn og unge veier mer og flere er lite fysisk aktive enn før.

Ungdataundersøkelsen viser at 67 % av 5-7. klassinger i Nordreisa sitter mer enn to timer foran en skjerm hver dag (uten om skolearbeid og lekser). Dette er nokså likt med landsgjennomsnittet. Guttene bruker mest tid på spill, jentene mest på sosiale medier. Ungdomsskoleelevene er enda mer framfor skjermen, hele 96% sitter mer enn to timer i følge svarene i Ungdata. Nasjonalt er tallet er lavere, 85%.

Omtrent hvor mange timer bruker du utenom skolearbeid på aktiviteter foran en skjerm? Prosent i Nordreisa kommune og nasjonalt

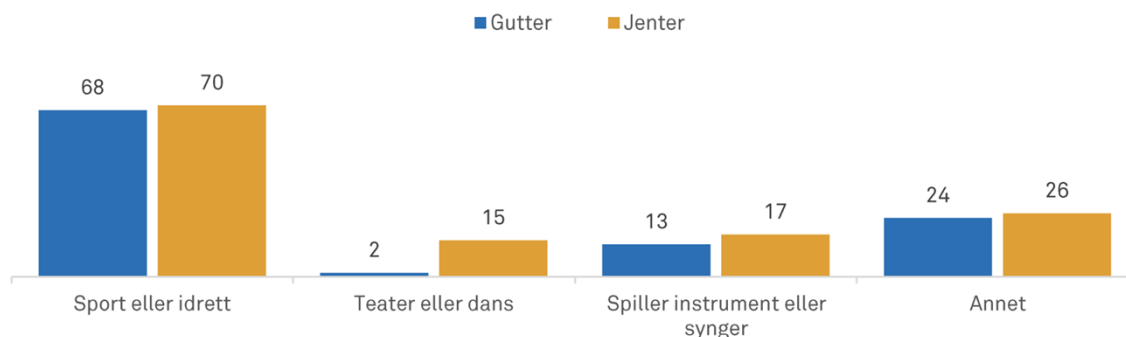

Alle kommunar er pålagde å ha eit kulturskoletilbod. Regjeringa forventar at kommunane tek eit ansvar for kulturskoletilbodet dei er pålagde å ha etter opplæringslova, og at dei organiserer dette tilbodet i samanheng med skole og SFO, og i samanheng med kulturlivet i kommunen og frivillige organisasjonar. Det er òg naturleg å samarbeide med barnehagane og andre kulturtilbod til barn under skolealder

Stortingsmeld 18 (2020-2021)

76 % av 5-7. klassingene er med på faste fritidsaktiviteter. De fleste idrett. Slik er det også for ungdomsskoleelevene, men andelen er redusert til ca. 60%. Det er imidlertid relativt mange ungdommer i Nordreisa som oppgir at de trener mye.

Hvor mange gutter og jenter som driver med ulike typer faste fritidsaktiviteter. Prosent

Ungdommene våre føler seg trygge i lokalmiljøet, men det er færre enn gjennomsnittet for Norge som er fornøyd med lokalmiljøet (58% mot 68 % på landsplan).

Vi har relativt stor bruk av biblioteket blant barn og unge. Andre undersøkelser viser at biblioteket brukes mye av innvandrere, særlig barn og unge.

Nordreisa kommune er vertskap både for Nordnorsk skilinjje og Kvääniteatteri. Det er samarbeid med begge om drift. Lokaliseringen i Nordreisa vil styrkes av en sterk lokal rekruttering. I tillegg er både teater og skiløp i seg selv en berikelse for ungdommene og bygda.

Om skolebibliotek

Skolebibliotek er hjemlet i gjeldende opplæringslov, alle skoler skal ha tilgang til skolebibliotek (§9.2 og med tilhørende forskrift §21-1). I ny opplæringslov er krav om skolebibliotek videreført, «elevane skal ha tilgang til skolebibliotek» (§15.5)

Nordreisa bibliotek bruker i ca ett årsverk av totalt 2 årsverk på barn og unge. Alle skoler og barnehager får jevnlig besøk av "Bibliotek og kulturbussen i Nord-Troms" (2-3 ganger pr mnd). I tillegg tar hovedbiblioteket regelmessig imot skoleklasser og noen barnehager.

Nordreisa kommune ligger helt i Norgestoppen når det gjelder utlån til barn. I 2022 lånte hvert barn i snitt 15,22 bøker, landsgjennomsnittet var 7,31. Utlånet til barn i Nordreisa har ligget høyt over år, men det samsvarer ikke helt med resultatene på nasjonale prøver der Nordreisa kommune har lavere gjennomsnittlig skalapoeng i lesing sammenlignet med fylket og nasjonalt.

Alle barnehager i Nordreisa har tilbud om bokbuss, men tjenesten tas ulikt i bruk. Et mindretall av barnehagene bruker hovedbiblioteket jevnlig. I perioden 2018-2023 har utlånet til barnehager fra bokbussen gått ned med 50%, utlånet fra hovedbiblioteket med 45%.

Hvordan styrke kulturaktivitet og frivillighet?

(Helsedirektoratet, 2021)

1. Sørge for gode levekår for barnefamilier

Samfunnsforhold og levekår påvirker ofte barn og unges psykiske helse og livskvalitet indirekte gjennom virkningene de har på foreldrenes liv. Bedring av levekårene til foreldre,

ved å sørge for tilgang til arbeid, god og stabil bosituasjon og forutsigbar familieøkonomi, vil derfor kunne virke positivt på barnas psykiske helse og livskvalitet.

2. Stimulere til – og bryte ned barrierer for – deltakelse i fritidsaktiviteter

For å øke deltakelsen kan kommunen kartlegge økonomiske, fysiske, transportmessige, kulturelle, språklige eller sosiale barrierer for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter

3. Tilrettelegge for et godt nærmiljø med sosiale møteplasser

Det er viktig at kommunen tilrettelegger for et nærmiljø med trygge, sosiale møteplasser og aktiviteter for barn og unge i ulike aldre

4. Fremme en sunn livsstil for barn og unge

Kommunen bør legge til rette for at barn og unge kan være fysisk aktive og ha en sunn livsstil for å fremme deltakelse og opplevelse av tilhørighet.

Figur 12 Barrierer for deltagelse i frivillighet (Frivillighet Norge, 2023)

Lenker interne:

[Kommunebarometeret](#)

Eksterne lenker

[Etnisitet og diskriminering](#)

[Oppvekstprofil for Nordreisa](#)

<https://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn/publikasjoner/hovedfunn/frivillighet-i-kommunene/frivillighet-i-kommunene.pdf>

[Vold i nære relasjoner](#)

<https://www.ssb.no/statbank/table/08487/tableViewLayout1/>

<https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/K5428/befolkning>

<https://norceresearch.brage.unit.no/norceresearch-xmlui/bitstream/handle/11250/2729185/Sosial+ulikhet+i+barn+og+unges+deltakelse+i+organiserte+fritidsaktiviteter.pdf?sequence=2>

<https://www.ks.no/globalassets/faqomrader/barn-og-unge/fremtidens-kulturskole/om-prosjektet/Om-prosjektet.pdf>

<https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61/§13-6> (kulturskole)

Referanser

- Aarskog, K. N. (2021, 02 07). *Samiske kvinner mer utsatt for partnervold*. Retrieved from UIt.no: https://uit.no/nyheter/artikkel?p_document_id=735725
- Bufdir. (2015, 3 11). *Antall med nedsatt funksjonsevne*. Retrieved from Estimering av antall barn med nedsatt funksjonsevne: https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/nedsatt_funksjonsevne/Antall/Estimering_av_antall_barn_med_nedsatt_funksjonsevne/
- Bufdir. (2021, 6 21). *CRPD – veiledning til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*. Retrieved from bufdir.no: <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/crpd/>
- BUFdir. (2023, 12 5). *Samer og barneoppdragelse*. Retrieved from www.bufdir.no: <https://www.bufdir.no/nasak/samer-og-barneoppdragelse/>
- FHI. (2020, 09 08). *fhi.no*. Retrieved 11 16, 2023, from Hvordan planlegge for gode oppvekstvilkår i kommunen?: <https://www.fhi.no/op/oppvekstprofiler/hvordan-planlegge-for-gode-oppvekstvilkar/#familie-og-nrmilj>
- FHI. (2020). *Oppvekstprofil*. Retrieved 10 24, 2023, from www.fhi.no: <https://www.fhi.no/op/oppvekstprofiler/hvordan-planlegge-for-gode-oppvekstvilkar/>
- Folkehelseinstituttet. (2023). *khs.fhi.no*. Retrieved from Kommnehelse statistikkbank: https://khs.fhi.no/webview/index.jsp?headers=AAR&TRINNslice=7&stubs=GEO&AARslice=2017_2019&measure=common&TRINN=7&virtuallslice=MEIS_MA5_value&GEOslice=0&TRINNsubset=7&layers=KJONN&layers=virtual&layers=TRINN&GEOsubset=0%2C54%2C5428&study=http%3A%2F%2F10.1
- Folkehelseprofil*. (2023, 03 28). Retrieved from FHI: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/folkehelseprofil/>
- forskning.no*. (2015, 4 27). Retrieved from Sånn får vi god skole, mener skoleforskeren: <https://www.forskning.no/skole-og-utdanning-samfunnskunnskap-barn-og-ungdom/sann-far-vi-god-skole-mener-skoleforskeren/498374>
- Forskningsrådet. (2021, 8 28). *Kommunene er ikke godt nok skolert i rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse*. Retrieved from Forskning.no: <https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-funksjonshemming-helsepolitikk/kommunene-er-ikke-godt-nok-skolert-i-rettighetene-til-barn-med-funksjonsnedsettelse/1900886>
- Frivillighet Norge. (2023, 10 17). *En veileder for økt deltakelse i frivilligheten*. Retrieved from www.frivillighetnorge.no: <https://www.frivillighetnorge.no/veiledere/hva-kan-jeg-gj%C3%B8re-for-%C3%A5-%C3%B8ke-deltagelse/?role=kommunal-byr%C3%A5kratisk-ledelse>
- Hansen, E. (1957). *Nordreisa bygdebok*. Storslett: Nasjonalbiblioteket. Retrieved from https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2016101948012?page=9

- Helsedirektoratet. (2021, 11 23). *Kommunen bør sikre gode rammebetingelser for barn og unges deltakelse og tilhørighet*. Retrieved from Helsedirektoratet:
<https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/lokale-folkehelseiltak-veiviser-for-kommunen/psykisk-helse-og-livskvalitet-lokalt-folkehelsearbeid/kommunen-bor-sikre-gode-rammebetingelser-for-barn-og-unges-deltakelse-og-tilhorighet#7c77066e-5ab3-4093-9ecc-a>
- Jacobsen, S. E., Lie Andersen, P., Dyrnes Nordø, Å., & Sletten, M. (2021). *Ulikhet i deltakelse blant grupper av unge*. Senter for forskning på . Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Retrieved from Et hovedfunn i rapporten er at vi ser tydelige sosiale forskjeller i deltakelse generelt sett. Ungdom fra hjem
- SSB. (n.d.). Retrieved from 13600: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter region, alder, statistikkvariabel og år: Se liste over endringer i de regionale inndelingene.
- SSB. (2023, 01 01). *Befolkning og flytting*. Retrieved from IMDI.no: <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/>
- SSB. (2023, 5 30). *Lovbrudd anmeldt per 1 000 innbyggere*. Retrieved 1 18, 2024, from ssb.no: <https://www.ssb.no/statbank/table/08487/>
- SSB. (2023, 5 11). *SSB* . Retrieved from Hva er inntekten der du bor?: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/statistikk/inntekts-og-formuesstatistikk-for-husholdninger/artikler/hva-er-inntekten-der-du-bor>
- Ungdatasenteret. (2021). *Resultater fra Ungdata junior i Nordreisa kommune 2021*. Oslo, Narvik: Ungdatasenteret i samarbeid med KoRus Nord. Retrieved from https://www.ungdata.no/wp-content/uploads/reports/Troms%20og%20Finnmark_Nordreisa_2021_Barneskole_Kommune.pdf
- Utdanningsdirektoratet. (2021, 01 11). *Veilederen spesialundervisning*. Retrieved from Udir.no: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/spesialundervisning/Spesialundervisning/>